

SZENT ATANÁZ GÖR. KAT. HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA

INSTITUTUM SANCTO ATHANASIO NOMINATUM

ATHANASIANA

Tematikus szám a Nikaiai Zsinat 1700. évfordulóján

59

Nyíregyháza
2025

ATHANASIANA

a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola folyóirata

Főszerkesztő:

Véghseő Tamás

A szerkesztőbizottság tagjai:

Dobos András, Görföl Tibor, Garai Péter, Odrobina László,
Szilágyi Barnabás, Németh István, Földvári Katalin

A folyóirat Tudományos Tanácsadó Testületének tagjai:

S.E.R. Dr. Orosz Atanáz, megyéspüspök, Miskolci Egyházmegye
S.E.R. Dr. Martos Balázs Levente, segédpüspök, rektor, Központi Papnevelő Intézet
Prof. Baán István, professor emeritus, Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola
Prof. Dolhai Lajos, rektor, Egri Hittudományi Főiskola
Prof. Kustár Zoltán, tanszékvezető egyetemi tanár,
Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Öszövetségi Tanszék
Prof. Thomas Mark Németh, tanszékvezető egyetemi tanár,
Bécsi Egyetem, Teológiai Kar, Történeti Teológiai Intézet
Prof. Puskás Attila, tanszékvezető egyetemi tanár,
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Hittudományi Kar
Prof. Em. Szentmártoni Mihály SJ, professor emeritus, Pontificia Università Gregoriana
Prof. Várnai Jakab, tudományos munkatárs, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola

A szerkesztőség címe:

Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola
H 4400 Nyíregyháza
Bethlen G. u. 13–19.
Tel./Fax: +36/42/597-600
www.szentatanaz.hu//athanasiana
kiadvanyok@szentatanaz.hu

Postacím:

H-4401 Nyíregyháza, Pf. 303.

Felelős kiadó:

Galambvári Péter mb. rektor

© Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, 2025

ISSN 1219-9915

Megrendelhető a fenti címek bármelyikén
Az egyes számok ára: 1.000 Ft

Tartalom

Előszó.....	7
Görföl Tibor: Beszélgetés John Behrrel	11
Johannes Oeldemann: Nikaia az ökumenikus párbeszédben	23
Baán István: ww.nikaia325	43
Puskás Attila: Arius redivivus? A Nikaiai Zsinat krisztológiaiával kapcsolatos kételyek a kortárs teológiában	55
Gyurkovics Miklós: Monarchiánus és ariánus krisztológiai értelmezések Alexandriában a 4. század elején	81
András Szabolcs: A nikaiai konszenzus a mai ortodoxiában	99
Puskás Bernadett: Az Apostolos Deézisz	119

KÖNYVISMERTETÉS

Pauwlik Zsuzsa Orsika: Soltész János: A mértékletesség erényének lényege és távlatai az erények teológiatörténetének tükrében	133
Soltész János: Renzo Gerardi: A szeretet öröme. A keresztény élet teológiája az Ordo Amoris fényében	136

Renzo Gerardi: *A szeretet öröme. A keresztény élet teológiája az Ordo Amoris fényében*, (Ford. Tözsér Endre SP) Szent István Kézikönyvek 20., Budapest 2024, 596 p., ISBN 978 963 612 077 1

A szerző a Pápai Lateráni Egyetem tanára, aki élete nagy részében erkölcs-teológiát oktatott a neves egyetemen. Jelen könyve összefoglalása annak a sok évtizedes kutatói és oktatói munkának, melyet a morálteológia profesz-szoraként végzett. Alapvetően kézikönyvről van szó, de rendkívül alkalmas arra, hogy tankönyvként vagy tankönyvi kiegészítőként használják. Leg-nagyobb erőssége, hogy nem szándéka eget rengetően újat mondani vagy nagyon egyedi megközelítést alkalmazni, csak igényesen, tudományosan, szisztematikusan és korszerűen leírja a katolikus morális tanítást. Az erkölcs-teológia minden szempontját kellő hosszúságban és mélységben tárgyalja, ezért minden felnőtt kereszténynek ajánlható. Megítélését tekintve sem nem szükségtelenül konzervatív, sem nem túl liberális, ami elvárható egy ilyen mű esetében.

A kötet címe, „A szeretet öröme” világosan kifejezi, hogy a szerző mi-ként szemléli a keresztény ember erkölcsi életét, vagyis a szeretet és az öröm fontosságát az evangélium szándékának megfelelően. Kiindulása egybecseng Ferenc pápa tollából megjelent számos buzdítással, melyek ugyanerről szól-tak. Korábban egyedül Szent VI. Pál pápa adott ki önálló dokumentumot az örömről. A jelen mű azt a dialogikus felfogást követi, hogy Isten szeretetére viszonzszeretettel kell válaszolni, mert ez a Krisztust követő ember feladata. Az erkölcsi követelményt szerves egységben tárja elénk az író. A kifejtés az újszövetségi megalapozás mellett az ókori, a középkori és a modern szerzőkre is hivatkozik. A morális szempontokat kiegészítik a filozófiai, jogi és szocio-lógiai adalékok. Erőssége a kötetnek a mély spirituális beágyazottsága. Az erkölcsi és a lelki élet szoros egységben mutatkozik meg, amit a lelkiségi szer-zőkre való hivatkozás viszonylag magas száma is mutat.

A könyv tartalmi felépítése bevezetéssel és befejezéssel keretbe zárva hét fő részre oszlik. Az első fő rész címe, „Szeretek, mert szeretnek”, nagyon találó, mert az Isten által megszólított ember ajándékba kapott szeretetéről szól. A szeretet Istentől indul ki, a Szentháromság közösségéből, mely egy alsóbb há-romságot hoz létre az emlékezet, az értelem és az akarat képességében, amik a szeretet áramlásában képesek részt venni. Ennek tudatosítása révén az ember ráésszél felelősségére, hogy válaszolni kell a szeretetre. A hívás és a válasz pedig az ember erkölcsiségének zsinati alapgondolata. Ennek az erkölcsiség-

nek a lényegét ma is a felelősségetikában jelölhetjük meg, mely egy értékrend elfogadását, s a másik személy méltóságának, lelkiismereti szabadságának elismerését is jelenti. A cselekvés alapelemeit ennek fényében fogalmazza meg. Elemzésében segítségként értelmezi a törvények fontosságát, értékét.

A második fő rész „A szeretet útján járok” címet viseli, mely az újszövetségi tanítás krisztusi útja. Itt lesz szó az alapvető döntésről, mely elfogadást, vagy épp Isten szeretetének visszautasítását, a bűnt is jelentheti. Széles tárgyalás foglalkozik e ponton az evangéliumi boldogságokkal és az erkölcsi erényekkel.

A harmadik fő rész „Szeretem az egyetlen Urat” gondolat alatt a teológiai erényeket részletezi, majd a vallásosság témakörét tárgyalja. A vallásosság erény, melyet az istentisztelet kultikus cselekvése valósít meg, és a szentségek által az Istennel történő találkozás hatja át. Az egyetlen Úr imádása kapcsán esik szó az imádság szempontjairól, majd a vallásossághoz kapcsolódó eltevelyedésekről, bűnökről.

A negyedik fő rész, „Szeretem és tisztelem a teremtetést”, a fizikai világ iránti felelősség megfogalmazásával indul, majd átlép az emberi élet tisztelésének kérdésére. Ebben az élet szent volta és értéke a fő szempont, az élet kezdetétől a végéig. Itt kerül tárgyalásra az ölés tilalma, az öngyilkosság, az önvédelem és a halálbüntetés kérdése.

Az ötödik fő rész „Gondoskodom a személyről” címe alatt a legélesebb életetikai kérdések értékelése történik. Az egészség és az orvoslás, valamint a kutatás és a kísérletezés kérdései merülnek itt föl. Ezután részletezi a szerző az emberi élet kezdetének, vagyis az életfakadás és az életfakasztás hangsúlyos problémáit. A természetes és a mesterséges módok kapcsán az abortusz, a prenatális diagnosztika és a gyermekek jogai is itt szerepelnek. Ezután különféle élethelyzetekben tárul föl a felelősség: a beteg, a függőségben szenvedő, a fogyatékkal élő és a befejeződő élet, vagyis az eutanázia személyt érintő vonatkozásában.

A hatodik fő rész „Igazságban szeretek” címmel a férfi és a nő tisztelését, szexuális kapcsolatát, hivatását és a szeretet rendje elleni bűnöket tárgyalja. Az alapvetés után a hitvesi szeretet szövetsége, a házasság közösségi vonatkozásai, valamint a szeretet termékenysége és a születésszabályozás kerül előtérbe. A gondolatkört a keresztyén család és az Egyház összefüggése zárja.

Az utolsó, hetedik fő rész az „Egy jobb és szebb világért” címet viseli. Hangsúlyos témákat foglal magába. Az embertárs és javainak tisztelésben tartása a kiindulópont. A munka szeretete, majd a kultúra és a művészetek

előmozdítása, művelése kerül tárgyalásra. Az emberi közösség jobb életének témáját az Isten országának értékei vezetik be, majd politikai és gazdasági szempontok értékelésével találkozunk. Más népek elfogadásának és szeretetének elemzése után pedig a béke szeretete és a béketeremtés személyes feladata a fő mondanivaló. Zárásként a háború elítélése és a fegyverkezés erkölcsi kritikája következik.

Ez a könyv átfogó morálteológiai ismeretet nyújt azok számára, akik a katolikus erkölcs iránt érdeklődnek. Egy-egy részletkérdést tekintve, az olvasó megtalálja azokat a szakirodalmi utalásokat, melyek a további kutatáshoz szükségesek lesznek. A jelen mű azt adja, amit ígér: a Jézus-követés korszerű és pontos bemutatását, az Egyház hagyománya és jelenlegi tanítása alapján.

Prof. Dr. Soltész János